

УДК 37:33:93/94

Голубка М.М.

викладач вищої категорії

Львівського кооперативного коледжу економіки і права

ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСВІТНІХ НАДБАНЬ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВАРИСТВА «РІДНА ШКОЛА» В РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ ТА КООПЕРАТИВНОЇ ОСВІТИ НА ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ (ДРУГА ПОЛОВИНА ХІХ – ПОЧАТОК ХХ СТ.): СТАТИСТИЧНА ТА НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНОСТІ

ECONOMIC CHARACTERISTICS OF EDUCATIONAL ACHIEVEMENTS AND RESULTS OF THE "RIDNA SHKOLA" FELLOWSHIP IN THE DEVELOPMENT OF FINANCIAL, ECONOMIC AND COOPERATIVE EDUCATION IN WESTERN UKRAINE (LATE XIX – EARLY XX CENTURY): STATISTICAL, RESEARCH AND DEVELOPMENT ACTIVITY

АНОТАЦІЯ

У статті розглянуто вклад товариства «Рідна школа» як першооснова до подальшого економічного, духовного, соціального та суспільного розвитку. Визначено освітні напрями діяльності товариства «Рідна школа». Досліджено основні освітні досягнення товариства «Рідна школа» на західноукраїнських землях другої половини ХІХ – початку ХХ ст. Подано економіко-статистичні дані щодо набутого освітнього майна (інвестицій у нерухомість для забезпечення розвитку освіти) товариства «Рідна школа».

Ключові слова: товариство «Рідна школа», чоловічий інститут, журнал «Дзвіночок», журнал «Кружки», промислові школи, приватні навчально-виховні заклади, українські «катехитири», дівоча школа ім. Т. Шевченка, перша українська дівоча вчительська семінарія, рідношкільний освітній рух, громадські бібліотеки.

АННОТАЦИЯ

В статье рассмотрен вклад общества «Родная школа» как первооснова дальнейшего экономического, духовного, социального и общественного развития. Рассмотрены образовательные направления деятельности общества «Родная школа». Исследованы основные образовательные достижения общества «Родная школа» на западноукраинских землях второй половины XIX – начала XX вв. Представлены экономико-статистические данные об приобретении образовательного имущества (инвестиции в недвижимость для обеспечения развития образования) общества «Родная школа».

Ключевые слова: общество «Родная школа», мужской институт, журнал «Колокольчик», журнал «Кружки», промышленные школы, частные учебно-воспитательные заведения, украинские «катехитири», девичья школа им. Т. Шевченко, первая украинская девичья учительская семинария, родношкільное образовательное движение, общественные библиотеки.

ANNOTATION

The article describes the contribution of the society "Native school" as a fundament for further economic, spiritual, social and community development. Reviewed educational activities of the society "Native school". The basic educational achievement of the society "Native school" on the Western Ukrainian lands second half XIX – early XX centuries are Represented by economic and statistical data about the acquisition of educational property (investment property for development of education) of the society "Native school".

Keywords: "Native school" fellowship, male college, magazine "Dzvinochok", "Clubs", industrial schools, private educational institutions, Ukrainian "katehytura's", T. Shevchenko eight year female ("vydilova") school, First Ukrainian female teacher seminary, "ridnoshkilyni" educational movement, public libraries.

Постановка проблеми. За допомогою архівних матеріалів нами було досліджено основні освітні досягнення товариства «Рідна школа» на західноукраїнських землях другої половини ХІХ – початку ХХ ст. та її внесок на розвиток фінансово-економічної та кооперативної освіти. Становлення системи фінансово-економічної та кооперативної освіти населення найбільш яскраво зображено і діяльності різних комерційних, освітньо-економічних, культурно-просвітницьких товариствах, також великого значення західноукраїнській інтелігенції дошкільної та позашкільної освітньо-виховної діяльності, середнім освітнім закладам, економічному спрямуванню освітньої діяльності товариств. Тому завданням цього дослідження є пошук пріоритетів щодо визначення та структуризації найбільш вагомих акцентів, які суттєво вплинули на розвиток діяльності освітніх товариств, а також сучасний погляд на розвиток фінансово-економічної та кооперативної освіти на західноукраїнських землях у другій половині ХІХ – початку ХХ ст.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Історії розвитку фінансово-економічної та кооперативної освіти на західноукраїнських землях у другій половині ХІХ – початку ХХ ст. присвячено багато праць сучасних вчених, серед яких С. Бабенко, Я. Гончарук, С. Гелей, В. Кравець, А. Квасов та інші. Також вивчали цю проблематику З. Гіптерс та А. Синявська. При цьому під час дослідження основну увагу приділено більш давнім публікаціям та матеріалам (до 1996 р.) вітчизняних вчених, таких як О. Бариляк, М. Вайнберг, І. Васюта, І. Вітанович, А. Качора, М. Кушнір, Р. Пастушенко, Є. Храпливий та ін.

Виділення не вирішених раніше частин проблеми. Здійснено аналіз вкладу товариства «Рідна школа» в рамках тих подій, які, на наш погляд, суттєво вплинули на подальший розвиток фінансово-економічної та кооперативної

освіти в Західному регіоні в другій половині XIX – початку XX ст.

Мета статті – розглянути та визначити освітні напрями діяльності товариства «Рідна школа» на західноукраїнських землях другої половини XIX – початку XX ст.

Виклад основного матеріалу дослідження. Громадське товариство «Рідна школа» було засноване в 1881 р. у м. Львів як руське педагогічне товариство. Але в 1912 р. змінило назву на «Українське педагогічне товариство», а згодом, у 1926 р., – на українське педагогічне товариство «Рідна школа» (далі – УПТ «Рідна школа», або товариство «Рідна школа»). У березні 1991 р. було відновлено діяльність товариства у зв'язку зі створенням громадської організації Львівське крайове товариство «Рідна школа» (ЛКТ «Рідна школа»). На сьогодні існує багато відділень освіти в містах Західного регіону (Львові, Івано-Франківську, Радехові) та навчальних закладів у Самбірському, Сколівському, Жидачівському районах та в інших місцях.

У статуті товариства «Рідна школа» визначено мету його діяльності, зокрема: «заспокоювати всі потреби українського народу на полі шкільництва, як також публічного, домашнього, передшкільного та позашкільного виховання» [7, с. 2; 7].

Головними освітніми досягненнями товариства «Рідна школа» є газета «Свобода», яка була створена 26 грудня 1931 р. У одній із статей, присвячених ювілею діяльності цього товариства, біло написано: «Вчасно визначили чинники відповідальності за «Рідну школу», що таки зорганізують і привчать старше громадянство відвойовувати своє право на виховання молоді, – тої молоді може вже не бути. Треба було якнайшвидше всіма доступними шляхами дістатися до сердець молоді, заволідати нею» [7, с. 2]. Науково-дослідницькі результати свідчать, що для досягнення цієї мети організаторами товариства «Рідна школа» зроблено такі освітні кроки:

- розпочато видавництво книжок для молоді (зима 1884 р.);

- засновано селянські бурси та інститути (першим було відкриття чоловічого інституту у Львові);

- важлива робота над зростанням освітнього рівня українського жіноцтва шляхом організації викладання 1890–1893 рр., а також шляхом відкриття дівочого інституту у Львові (1899 р.), згодом перейменованого в дівочий пансіон;

- започатковано видання дитячого журналу «Дзвінок» [7, с. 2];

- відкриття приватної української дівочої виділової школи в 1988 р., була вищою від народної;

- відкриття першої української приватної жіночої вчительської семінарії у Львові (1903 р.), а також приватної «школи вправ» (1907 р.);

- відкриття освітніх курсів тощо.

Потім було відкрито низку народних шкіл: у 1906 р. у селі Зарваниці, Золочівського повіту, в 1908 р. у Гвіздці, Городенського повіту, у тому самому році в Івашківцях і Щаснівці, Збаражського повіту, та в Чорткові та його передмісті – Вигнанка; у 1910 р. у Коломиї, Перемишлі, Княгинині поблизу Станіславова, в Пістині біля Косова й Білозірці, у Збаражчині. У 1911 р. у Львові була створена школа ім. Короля Данила, а потім у Копані (Перемишлянщина) й Хоптянці (Скалатщина). Крім того, того ж року у Львові було відкрито 35 підготовчих курсів до гімназії, 3 – до семінарії та численні «селянські бурси» [7, с. 2]. У 1915 р. відкрито нову чоловічу народну школу ім. Т. Шевченка.

Український щоденник «Свобода» у своєму випуску, датованому 27 грудня 1931 р., усю увагу приділив діяльності товариства «Рідної школи», оскільки 25 березня 1931 р. у Львові святкували ювілей до 50-річчя його діяльності. Так, в одній із статей написано: «...коли думаємо про волю і рідну державу, думаймо разом і про «Рідну школу», бо «Рідна школа» – це той поріг, через який заходять до рідної хати – держави» [7, с. 2].

Ми також цілком погоджуємося із цим твердженням, тому що майбутнє України, у тому числі її економічний, політичний, соціальний, суспільний успіх розвитку, насамперед залежить від свідомості особистості, яку формує освіта. Тому в нашому дослідженні приділено увагу саме внеску товариства «Рідної школи» у розвиток шкільництва, позашкільної освіти, а також освітньому внеску у виховання й освіту українського жіноцтва, а отже, й родини в цілому, оскільки душею, берегинею родини є жінка. Також розглянуто розвиток мережі бібліотек, якими займалося товариство «Рідна школа» протягом усієї своєї діяльності.

10 лютого 1919 р. Українська національна Рада у Станіславові ухвалила закон, на основі якого всі українські приватні школи отримували звання «державний». Водночас товариству «Рідна школа» було найкраще, оскільки весь тягар впав на державу, а товариство лише виконувало допоміжну роль у справах виховання. Але це тривало не довго.

Після відходу Української Галицької армії за Збруч у 1919 р. і після окупації всієї Галицької області польськими військами, зовсім змінилася доля українського шкільництва, яка була наслідком політичних відносин на Західній Україні того часу.

Так, Австрія, залишила в Галичині 2,496 українських Державних народних шкіл, загальну кількість становила 5,580 шкіл. Прочитуюмо важливе: «...у шкільному році 1921/22 в Галичині діяли 1,140 польських шкіл, а українських лише 9! На справді кількість українських шкіл зменшилася, але до нього зараховано 428 мішаних (польсько-українських шкіл, так званих утравістичних)» [8, с. 2].

Так, страждати почало народне вчительство, оскільки з приходом польської влади щораз меншала кількість учнів учительських семінарій. У Галичині всього залишилося 41 гімназія, з них 6 гімназій було самостійних українських та 2 при польських гімназіях. Проте вже в 1922 р. їх кількість зросла та становила 50 гімназій, з них українських залишалося лише 6 гімназій. Навіть українські відділи при польських гімназіях (у Бережанах і Стрию) було закрито, а трохи згодом – ще й у Тернополі [8, с. 2].

З метою, щоб товариству надати більшого авторитету серед українського громадянства та надалі ще більше могли впливати на зростання рівня освіти відбулася важлива подія, про яку цитуємо: «...зібраних 3 червня 1920 р. представники всіх культурно-освітніх та економічних організацій і всіх тодішніх політичних партій, і на тій нараді признали «Рідну школу» одинокою владою всього українського приватного шкільництва. Значення «Рідної школи» зросло ще більше, коли на «Освітньому з'їзді» 26 вересня 1926 р. у Рівному представники північно-західних українських земель проголосили «Рідну школу» владою для шкільництва своєї області» [8, с. 2].

Водночас з'явилася суттєва перешкода в діяльності товариства «Рідна школа», оскільки польська влада не хотіла визнати статут товариства, мовляв він написаний для австрійської влади, а не для польської. Проте цей казус був успішно подоланий «Рідною школою»: прийнято рішення про відкриття інших товариств при читальнях та кооперативах, а саме так звані комітети «Рідної школи» (відомі як «Кружки»), які, по суті, виконували ту саму роботу, що і філії. Упродовж 1926 р. засновано 37 таких комітетів, у яких було понад 2,777 учасники. Варто наголосити на підвищеній увазі до тих комітетів, оскільки значні їх освітні досягнення. Так, деякі з тих комітетів відкривали навіть приватні школи й опікувалися ними до тієї миті, коли їх не було закрито австрійською владою.

Відзначимо, що у серпні 1924 р. австрійська влада погодилася зі статутом товариства «Рідна школа». З того часу розпочалося масове створення «Кружків» (див. рис. 1).

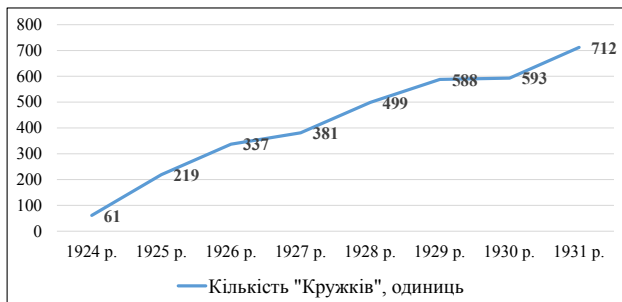

Рис. 1. Динаміка створення «Кружків» (філій) товариством «Рідна школа» у період 1924–1931 рр.
Джерело: [8, с. 2]

Під час закриття влада також закривала багато шкіл, проте їх кількість зростала. Зазначимо, що там, де місцева влада не давала дозволу або зволікала з наданням такого дозволу на відкриття «Кружків», товариство «Рідна школа» організовувало так звані збірні лекції. Фактично це були не лекції, а школи, проте учитель викладає лише дев'ятьом учням. Це було зроблено для того, аби офіційно це не називалося школою. Але зазначимо, що де-факто «збірні лекції» виконували ті самі освітні функції, що й концесіоновані школи.

Так, на фоні масового відкриття «Кружків», у 1922 р. Товариство «Рідна школа» ввело новий тип школи, зокрема, промислові. Статистичні дані зображають підвищену потребу в такій школі: у 1922 р. до неї вступило 90 учнів, у 1923 р. – 160 учнів, а в 1924 р. – 230 осіб [8, с. 2].

Продовжуючи свою активну діяльність на тлі підвищення освіченості серед дітей та молоді, у 1924 р. було відкрито дівочу промислову школу ім. Т. Шевченка у м. Львові (того ж року у школі навчалося 80 учениць). Школа такого типу була не одна: статистичні дані свідчать, що таку ж школу в 1924 р. було відкрито у Станіславові (налічувала 123 учні, проте цього ж року її було відразу закрито). Упродовж 1924–1931 рр., налічувалося 9 промислових шкіл, а також 7 кількмісячних курсів. У цілому в промислових школах та на курсах навчалося 1152 учні, працювало 88 вчителів [8, с. 2].

Доцільно подати у цифрах результати освітньої праці товариства «Рідна школа» в 1931 р. (див. табл. 1). У цілому, крім означених вище надбань, можна ще виділити додаткові. Так, до майна товариства «Рідна школа» відноситься:

- нерухомість товариства, де проводилися зустрічі, відбувалося освітньо-просвітницьке планування, збори, тощо (14 одноповерхових камениць у 10-х містах (з них 3 – у Львові);
- 15 партерових домів у 13 місцевостях (з них 1 – у м. Львові);
- 32 парцель у 21 місцевості (з них 5 – у м. Львові);
- Бібліотеки, а саме: при «Кружках» товариства «Рідна школа» – 36 615 томів, при школах товариства «Рідна школа» – 26 640 томів, педагогічні бібліотеки при школах і при централі – 6 694 томів, книгарня товариства «Рідна школа» (у м. Львові по вул. Сикстуська, 20);
- видавництво книжок;
- шкільний інвентар та наукові прилади [7, с. 3].

Основною увагою та найважливішими освітніми досягненнями діяльності товариства «Рідна школа» є особлива увага до народного вчительства як до приниженого, недооціненого та матеріально незахищеного стану. На той час вчительство все більше набувало популярності, і, аби не втрачати цінних вчителів, котрі вступали до організації польського вчительства «Товариства педагогічного», товариство «Рідна

школа» всіляко спряла вчителям дбаючи про піднесення їх станової та загальної освіти, а також про матеріальне забезпечення.

Вчителем української педагогічно-суспільної виховної науки, «двигуном» фахової освіти, а й загалом «речником» потреб учительства став журнал Товариства «Учитель» (перший номер журналу вийшов у червні 1889 р.). За 25 років існування цей журнал піднімав та висвітлював на своїх сторінках важливі питання щодо підтримання та збереження інтересів українського шкільництва, допомагав в об'єднанні зусиль «родини-школи» для зростання національного виховання дітей та молоді тощо [10, с. 15].

Таблиця 1
Освітні надбання товариства «Рідна школа» (1931 р.)

Освітньо-навчальні заклади	Кількість закладів освіти	Кількість дітей	Кількість вчителів
Дитячі садочки	46	1 640	46
Захоронки	18	618	18
Народні школи	72	6 975	208
Гімназії	10 (проте одна лише – у Зборові)	1 682	–
Учительські семінарії	4	523	225
Фахові школи	9	925	–
Фахові курси	7	227	88
Бурси	6 (ще 6 – будуються)	367	–
Настоятелів бурс, службовців у «Кружках» і в централі	–	–	30
Усього	171	12 957	615

Джерело: [7, с. 3]

Наступним важливим кроком Товариства «Рідна школа» є вияв впливу духовенства на освіту, вимагаючи: введення українських «катехитур» [7, с. 2] у школах, домагалися заборони водити українських дітей до польських костелів та примушувати учнів до польської молитви; домагалися заснування хоча б однієї учительської семінарії, а також зрівняння в правах української та польської мови під час викладання в учительських семінаріях тощо.

Результатами шкільного плебісциту були такими: 15,9% опитаних вважали необхідністю наявності української школи, 43% – висловилися за польську школу, а решта 26,6% – відстоювали двомовність шкіл. При цьому українські школи здебільшого були одно- чи двокласними, і лише чотири з них – семикласні (при цьому в поляків було аж 221 школа) [4, с. 136]. У таких складних умовах, бажаючи створення української рідної школи та об'єднавшись з греко-католицьким духовенством, розпочато активну боротьбу за створення української школи,

ідучи під гаслом: «Домагаймося рідної школи». Згідно зі статистичними даними, незважаючи на ці спроби, кількість державних українських шкіл дуже швидко і суттєво зменшувалася. Так, протягом 1935/36 навчальних років у Польщі шкіл було лише 457, з яких навчалось лише 5% українських дітей [2, с. 13].

Неможливість вплинути на зацікавлення керівних кіл до потреб українських учнів, створення українських шкіл, а також до відкриття так званих підготовчих класів при середніх школах за державні кошти, змусило товариство до створення приватних навчально-виховних закладів (див. табл. 2).

Таблиця 2
Мережа відкритих навчально-виховних закладів товариства «Рідна школа»

Навчально-вихована установа	Період	
	1930–1931	1937
Допікльні навчально-виховні заклади:	55	76
- кількість дітей у них	1 742	229 885
Народні школи	35	33
Кількість класів	133	172
Кількість учнів	–	5 554
Гімназії	10	12
Ліцеї	–	11
Кількість учнів	1 756	2 362
Фахові школи	1	44
Кількість учнів	270	469
Фахово-доповняльні школи	6	55
Кількість учнів	634	691

Джерело: [10, с. 14]

Важливим є також створення розгалуженої мережі гуртків. Так, станом на літо 1924 р. гуртки на прикладі функціонування окремих секцій охоплювали 39 місцевостей комітетів «Рідної школи», які включали понад 2,7 тис. члена. Зазначена форма організації поширювалася здебільшого в сільських місцевостях та охоплювала 14 повітів. Найбільш активними з них є Чортківський, Станіславський, Стрийський та Львівський повіти [3, с. 132], які зробили важливий внесок в освіту українського жіноцтва.

Так, рішенням головного відділу товариства «Рідна школа» у 1890 р. було відкрито «поучаючі виклади з історії» у товаристві «Кружок львівських дівчат». З метою отримання систематичності викладання, створено при тодішньому товаристві «Рідна школа» так званий літературний кружок.

Відзначимо, що рівень актуальності українських курсів в для жінок збільшився ще вище в 1893, в діяльності гуртків почали брати активну участь М. Грушевський та І. Франко. Оскільки вищезазначені заходи з організації перших жіночих гуртків локалізувалися лише у Львові, організаційним відділом товариства

«Рідна школа» було відкрито «Дівочий інститут у Львові» (1899 р.), у якому за символічну оплату могли навчатися дівчата з усієї Галичини.

Вважаючи матір основою родини, а також бажаючи надати українським жінкам виховання та освіти, Товариство «Рідна школа» ініціювала відкриття у Львові першої української дівочої відділової школи ім. Т. Шевченка. Статистика свідчить, що, по-перше, в Галичині аналогів такої школи не було, а по-друге, зростає попит на навчання у школі, оскільки у 1910 р. навчалось 335 студенток, а у 1911 р. – вже 408 [7, с. 3].

Згодом, у 1903 р. у Львові товариством «Рідна школа» було відкрито першу українську дівочу вчительську семінарію. Потреба в такому закладі була особливо гострою, враховуючи факт нестачі українських учителів. Для того, щоб учениці мали змогу практикуватися вчительській семінарії, товариство «Рідна школа» відкрило в 1907 році так звану школу вправ.

Також зазначимо, що важливою передумовою піднесення рідношкільного руху була організована масштабна пропагандистська кампанія в українській пресі, зокрема, остворено видання «Громадський вісник», (1922 – вересень 1923 рр.), вісник «Діло», «Громадський голос», «Наш прапор», а також річний календар українських організацій та інша періодика. Водночас розвиток педагогічного товариства «Рідна школа» деактивувався через відсутність власної друкарні.

Відзначимо, що у звіті «Про діяльність товариства з 1 вересня 1923 до 31 серпня 1924» з-поміж найважливіших чинників впливу на недостатній рівень навчання зазначено, цитуємо: «Нестача бібліотек дається болюче відчувати у домашній лектурі, яка незвичайно важна взагалі, а тим більше для повної нестачі добрих шкільних підручників. Тільки 10 шкіл мало у своїх бібліотеках значну кількість книжок, із них дівоча школа Т. Шевченка у Львові мали 1 119 творів, проте 14 шкіл не мало ні одної книжечки. Цій нестачі необхідно зарадити ще цього року» [12].

Узимку 1924 р. встановлено факт відкриття ще однієї педагогічної бібліотеки товариством «Рідна школа». У звіті «Про діяльність товариства з 1 вересня 1923 до 31 серпня 1924», зазначено: «Так як учительських бібліотек при наших школах майже немає, бо крім 4 шкіл, що мали 173–319 книжок, 4 – по 20 шкільних підручників, а 20 шкіл не мали нічого, Головне управління у лютому 1924 р. створило педагогічну бібліотеку, яка мала 2 350 творів, але, на жаль, з них використовували всього тільки 11 учителів (жінок) і 4 учителя (чоловіки) УТП та 24 особи поза шкіл УТП» [12].

Саме на цей період припадає найактивніший розвиток діяльності громадських бібліотек у союзах та кружках УПТ «Рідна школа». Так, за десять років кількість бібліотечних фондів

гуртків Яворівського союзу збільшилися до 15 тис. томів, Коломийського, Рогатинського, Городенківського, Сокальського, Тернопільського – в межах до 4–6 тисяч. Вищезазначені книговидавання були найбільшими за обсягами у провінції. Усього у структурі товариства «Рідна школа», крім навчальних закладів, було 653 бібліотеки з бібліотечним фондом близько 80 тис. примірників переважно дитячої та літератури педагогічного спрямування. Згідно статистичних даних, лише упродовж 1937–1938 рр. бібліотеки відвідали 17 097 читачів [11].

Крім шкільної/позашкільної освіти, в УПТ «Рідна школа» діяли окремі структурні одиниці, до яких належали Порадні для вибору життєвого призначення, Видавнича комісія та Бурсовий гурток. Ці структури не мали відношення до освіти, проте надавали освітню діяльність. Так, Видавнича комісія займалася підбором та друком творів українських та зарубіжних класиків, а розповсюдженням друкованих видань займалась кооперативне товариство. Функціями Порадні насамперед було розповсюдження інформації щодо умов та наявних вакансій на ринку праці. Організаційна структура Порадні охоплювала кілька секцій, зокрема: педагогічну, економічно-статистичну, медичну, фахового шкільництва [5].

Щороку в Україні зростає кількість економістів, але незважаючи на це, стан економіки не покращився, а кількість робітників зменшується. З огляду на це, доцільно згадати слова інженера Р. Білінського: «Учень школи мусить знати, що він вчиться не для свідоцтва, бо і найкраще свідоцтво не допоможе, якщо він не зуміє робити того, що треба й буде засуджений на безробіття й нужду» [1, с. 166]. Недарма громадські, суспільно-політичні діячі та активісти таку важливість вбачали в забезпеченні належного рівня освіти, її якості. Та, як свідчить проведений аналіз шкільництва та громадської активності товариства «Рідна школа» в історичній ретроспективі, маємо всі підстави розуміти сутність польської окупації українських земель у міжвоєнний період, який залишив за собою значну розруху, з одного боку, а з іншого – дав української громадськості можливість впливати на суспільне, культурне, національне та економічне життя тогочасної України. У результаті дослідження, встановлено, що УПТ «Рідна школа» мала значні здобутки (вважаючись другою після товариства «Просвіта») та суттєво вплинула на свідомість тогочасного українця, намагаючись максимально забезпечити насамперед освітні потреби мешканців Галичини (найбільший вплив спостерігається у 20–30-х рр. ХХ ст.) Але, незважаючи на позитивні результати діяльності УПТ «Рідна школа», була і низка перешкод його діяльності, зокрема, розгалуженість структури, незацікавленість провідних структур у підтримці національної системи освіти на державному рівні, нестача коштів, звуження правового поля діяльності тощо. Усі ці перешкоди

негативно вплинули не лише на кількісні, але й на якісні результати діяльності товариства УТП «Рідна школа».

Висновки. Таким чином, варто відзначити, що товариство «Рідна школа» залишила за собою величезну наукову спадщину та зробила вагомий внесок для розвитку фінансово-економічної та кооперативної освіти.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Білінський Р. Дostroєння школи до потреб нашого господарського життя / Р. Білінський. – 2-е вид., доп. – Львів : Сполом, 2008. – С. 160–171.
2. Великанович Д. За українську школу / Д. Великанович. – Львів, 1937. – С. 13.
3. Гнот С. Українське шкільництво Галичини у складі Другої Речі Посполитої / С. Гнот // Гуманітарні дисципліни у навчально-виховному процесі вищих навчальних закладів : збірник наукових праць. – 2014. – Вип. 4. – С. 129–139.
4. Завгородня Т. Передмова / Т. Завгородня // Школі – національне виховання молоді (вибрані статті) / Б. Ступарик. – Івано-Франківськ : Плай, 2005. – С. 6–8.
5. Звіт Голови управління товариства «Рідна школа» з 1 вересня 1932 до 31 серпня 1933 рр. // Рідна школа. – 1933. – 15 грудня. – С. 365.
6. Потапюк Л. Діяльність західноукраїнських громад у процесі становлення економічної освіти (друга половина XIX – початок XX століття) / Л. Потапюк, І. Потапюк // Іван Огієнко і сучасна наука та освіта. Серія «Історична та філологічна». – 2015. – Вип. 11. – С. 116–122.
7. Товариство «Рідна школа»: історія і сучасність : [наук. альманах] / за ред. Д. Герцюка, П. Сікорського. – Львів : Вид-во Львів. край. т-ва «Рідна школа», 2011. – Ч. 6. – 309 с.
8. Стан і діяльність «Рідної школи» 1936–1937 рр. Річне звітання Головної управи за період з 1 вересня 1936 до 31 серпня 1937 рр. – Львів, 1938. – С. 35–37. – «Рідна школа», 1934. – С. 346. – 1938. – Ч. 23–24. – С. 363.
9. Центральний державний історичний архів України. – Львів, 13 с.